

STANOWISKO
SEJMIKU WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO
z dnia 16 grudnia 2019 r.

w sprawie ustanowienia roku 2020 Rokiem Ludwika Antoniego Rydygiera w województwie kujawsko-pomorskim

W 2020 roku obchodzić będziemy w naszym województwie stulecie powrotu Pomorza i zachodnich Kujaw do wolnej Polski. Rocznica ta jest okazją do przypomnienia historycznych wydarzeń, a także wybitnych Polaków okresu międzywojennego. W panteonie żołnierzy, polityków, ludzi kultury i nauki, osób świeckich i duchownych nie może zabraknąć człowieka wielu talentów – profesora Ludwika Antoniego Rydygiera, sławnego lekarza, prekursora nowych metod leczenia, sprawnego organizatora lecznictwa. Niech wyrazem uznania dla tego wybitnego człowieka i jego wkładu w rozwój polskiej nauki i medycyny będzie ustanowienie w województwie kujawsko-pomorskim, skąd pochodził, roku 2020 rokiem jego imienia.

Urodzony w Dossoczyn (Dusocin) koło Graudenz (Grudziądz) w zaborze pruskim, uczył się w gimnazjum w Konitz (Chojnice). Lekarz-nowator i znakomity chirurg, był Polakiem z wyboru, który drogę do światowej sławy rozpoczął w Kulm (Chełmno), a kontynuował w Krakowie i Lwowie, którego bronił w wojnie z Ukraińcami, pochowany po nagłej śmierci na Cmentarzu Orłąt Lwowskich – oto zwięzły biogram drogi życiowej Ludwika Antoniego Rydygiera.

Urodził się 21 sierpnia 1850 roku w niewielkim majątku rodziców, Karola Riedigera i Elżbiety z Koenigów. Edukację rozpoczął – wraz z o rok starszym bratem Józefem – w Collegium Marianum w Pelplinie, a kontynuował w gimnazjum w Chojnicach w latach 1859–1861. Gdy jednak okazało się, iż jest ono słabo zaangażowane w sprawę polską ojciec, który mimo niemieckiego nazwiska czuł się Polakiem, przeniósł syna do Królewskiego Katolickiego Gimnazjum w Chełmnie, gdzie zdał on maturę z wyróżnieniem w 1869 roku. Jeszcze w tym samym roku rozpoczął studia na Wydziale Lekarskim uniwersytetu w Greifswaldzie (po polsku Gryfia), niedużym mieście hanzeatyckim w Meklemburgii. Tam student Riediger dokonał samowolnie spolszczenia swego nazwiska na Rydygier oraz założył akademicką korporację „Polonia”. Dyplom lekarza uzyskał 8 grudnia 1873 roku i rozpoczął pracę w tamtejszej klinice chirurgicznej, aby po kilku miesiącach, w lutym 1874 roku, w wieku 24 lat, obronić pracę doktorską z zakresu antyseptyki chirurgicznej.

Po krótkiej asystenturze w Szpitalu Najświętszej Marii Panny Sióstr Boromeuszek w Gdańsku, przybył do Chełmna, gdzie rozpoczął prywatną praktykę, a także operował w miejscowym Szpitalu ss. Miłosierdzia, marząc o własnej klinice. Pasjonowała go chirurgia. Stawał się coraz większym specjalistą w tej dziedzinie medycyny, dając temu wyraz również w swych pierwszych artykułach naukowych. Dla zdobycia jeszcze większej wiedzy i udoskonalenia swych umiejętności udał się powtórnie do Greifswaldu, gdzie do przełomu lat 1877/78 był asystentem w Uniwersyteckiej Klinice Chirurgicznej. Efektem pobytu była praca habilitacyjna na temat leczenia operacyjnego, po czterech latach od doktoratu obroniona w Jenie. Po roku pracy w tamtejszej klinice powrócił do Chełmna, tam spełnił swoje marzenie o własnej klinice chirurgicznej.

W 1879 roku, w wieku 29 lat, Ludwik Rydygier ożenił się z chełmnianką Marią Borkowską. Stworzyli zgodną rodziną z trojgiem dzieci. Zakupili w Chełmnie dom, który został przystosowany na prywatną klinikę chirurgiczną o bardzo nowoczesnym standardzie. Ta inwestycja rozpoczęła drogę ku sławie jej właściciela. To w Chełmnie wykonał, w listopadzie 1880 roku i w roku następnym, dwie pionierskie w skali światowej operacje raka żołądka i resekcji żołądka z powodu owrzodzenia. W roku 1884 doktor Rydygier wprowadził metodę chirurgicznego leczenia choroby wrzodowej żołądka i dwunastnicy, a także był autorem wielu innych nowatorskich technik operacyjnych. Pracując w Chełmnie opublikował 38 artykułów naukowych, a napisany tam w języku polskim pierwszy tom podręcznika do chirurgii szczegółowej wydał w Poznaniu.

Warto nadmienić, że w Chełmnie pod okiem Ludwika Rydygiera doświadczenie lekarskie zdobywał wykształcony w Lipsku oraz także w Greifswaldzie Jan Biziel (1858–1934), który w 1906 roku zamieszkał w Bydgoszczy i stał się jedną z najwybitniejszych postaci tego miasta okresu międzywojennego.

W 1887 roku Ludwik Rydygier, już jako lekarz światowej sławy, objął Katedrę Chirurgii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie z przynależnym tytułem profesora zwyczajnego. Tu zorganizował w 1889 roku I Zjazd Chirurgów Polskich z wszystkich trzech zaborów. Po dekadzie pracy zwieńczonej zbudowaniem w Krakowie kliniki „Biała Chirurgia” przeniósł się do Lwowa.

Po pomorskim i krakowskim, to trzeci istotny okres w życiorysie Ludwika Rydygiera, który trwał łącznie dwadzieścia trzy lata. Był profesorem, dziekanem i rektorem Uniwersytetu Lwowskiego. We Lwowie powstała pod jego kierunkiem klinika chirurgiczna ze znakomitą biblioteką. Tam w uznaniu zasług otrzymał w 1903 roku od cesarza Franciszka Józefa I galicyjski tytuł szlachecki jako Ludwik Rydygier Ritter von Ruediger. Tam też zastał go wybuch I wojny światowej. Został skierowany do szpitala wojskowego w Brnie. Powrócił jednak do Lwowa, by wraz z mieszkańcami i Orłętami Lwowskimi bronić miasta przed Ukraińcami – 1 listopada 1918 roku opanowali oni większość gmachów publicznych, ogłaszając utworzenie Zachodnioukraińskiej Republiki Ludowej. W nocy z 22 na 23 listopada 1918 roku oddziały ukraińskie wycofały się z miasta, ale rozpoczęły oblężenie zakończone dopiero 22 maja 1919 roku ofensywą armii polskiej. W trakcie walk o Lwów Ludwik Rydygier włączył się w tworzenie służb medyczno-sanitarnych. W rezultacie swych dokonań, m.in. organizowania szpitali wojskowych, został szefem sanitarnym Dowództwa Okręgu Generalnego „Pomorze” oraz konsultantem i naczelnym chirurgiem Dowództwa „Wschód” w randze generała brygady.

Pomimo tylu lat spędzonych we Lwowie, to nie z tym miastem chciał wiązać swoją przyszłość. Miał zamiar wrócić na Pomorze, przenieść się do Tczewa, założyć tam mały szpital, leczyć ludzi i wypracowywać nowe metody operowania chorych. Stało się jednak inaczej. Po zakończeniu walk polsko-ukraińskich ofensywę zbrojną przeciw Polsce rozpoczęli bolszewicy. Zaniepokojony rozwojem sytuacji Ludwik Rydygier postanowił uratować posiadany majątek. 20 czerwca 1920 roku przyjechał do Lwowa, aby podpisać akt notarialny sprzedaży swojej ziemi koło Żółkwi. Następnego dnia nastąpiła jednak dewaluacja marki niemieckiej, w której dokonał transakcji. Gdy 25 czerwca nie zdołał jej anulować w kancelarii adwokackiej, dostał zawału serca i zmarł. Pochowała go z wielkimi honorami generalicja WP, profesorowie Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego i tłumy lwowian. Żegnała żona i synowie ze swoimi rodzinami – starszy Antoni, sukcesor ojca, lekarz-chirurg, który rok później

wyjechał do Brazylii, gdzie otrzymał tytuł profesora i katedrę chirurgii, oraz Józef, z wykształcenia inżynier, który podjął pracę na Pomorzu.

Gdy w roku 1924 utworzono Cmentarz Orłąt Lwowskich, szczątki Ludwika Antoniego Rydygiera zostały przeniesione do kwatery dowódców.

Imię Ludwika Antoniego Rydygiera nosi Collegium Medicum w Bydgoszczy, szpitale w Toruniu i Chełmnie, w tym mieście jest też jego pomnik, jak również wiele nazw ulic, jednak wiedza o życiu i działalności tego wybitnego polskiego lekarza jest w społeczeństwie nikła. Ustanowienie więc w województwie kujawsko-pomorskim, regionu skąd pochodził i gdzie wiele lat spędził, roku 2020 rokiem Ludwika Antoniego Rydygiera, zaniedbanie to pozwoli naprawić. Będzie wyrazem naszej dumy z dokonań tego wybitnego mieszkańca naszego regionu, formą oddania mu należnego hołdu i uczczenia pamięci o jego wybitnych dokonaniach i zasługach.